

Stenografični zapisnik

šeste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 27. septembra 1888.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar dr. Jožef Poklukar. — Vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Jakob Missia, baron Oton Apfaltrern, Karol Luckmann, dr. Makso Samec, baron Alfons Zois.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika V. deželno-zborske seje 25. septembra 1888.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora o statutu in programu za deželno vinarsko, sadjarsko in poljedelsko šolo na Grmu.
4. Priloga 46. Poročilo upravnega odseka o statutu za cesarja Franc Jožefa I. deželne hiralske ustanove (k prilogi 29.).
5. Priloga 47. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt zakonu, kateri prenareja § 2. zakona dné 18. decembra 1874. l., dež. zak. št. 1 l. 1875., o uredbi doneskov od zapuščin k normalno-šolskemu zakladu.
6. Priloga 48. Poročilo deželnega odbora o tem, da se v deželni prisilni delalnici v Ljubljani ustanovi služba duhovnika.
7. Priloga 49. Poročilo deželnega odbora o izvršitvi sklepov zadevajočih konvertovanje kranjskega zemljiško-odveznega dolga v novo deželno posojilo.
8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdeniškega zaklada za leto 1889. (k prilogi 22.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajnega rano-celnika Janeza Bobka v Ribnici za povešanje nagrade.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji društva za zgradbo sirotišnice v Kočevji za podporo v namen nadaljevanja zgradbe sirotišnice.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o ponudbi Franc Jarca, župnika v Mirni, gledé nakupa njegove zbirke denarjev za deželni muzej.
12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji pedagogičnega društva v Krškem za podporo.
13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji pedagogičnega društva v Krškem in učiteljev okraja Postonjskega, Kranjskega, Litjiskega, Novomeškega in Kamniškega za zboljšanje učiteljskih dohodkov.

Stenographischer Bericht

der sechsten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 27. September 1888.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Otto Baron Apfaltrern, Karl Luckmann, Dr. Max Samec, Alfons Baron Zois.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der V. Landtags-Sitzung vom 25. September 1888.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 39. Bericht des Landesausschusses betreffend das Statut und Programm der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden.
4. Beilage 46. Bericht des Verwaltungsausschusses über das Statut der Kaiser Franz Josef I. Landes-Siechenstipendien (zur Beilage 29.).
5. Beilage 47. Bericht des Landesausschusses mit Vorlage eines Gesetzentwurfes, womit der § 2 des Gesetzes vom 18. December 1874, L. G. B. Nr. 1 de 1875, betreffend die Regelung der Normalschulfondsbeiträge von Verlassenschaften, abgeändert wird.
6. Beilage 48. Bericht des Landesausschusses betreffend die Creirung eines Seelsorgers an der Landeszwangsarbeitsanstalt in Laibach.
7. Beilage 49. Bericht des Landesausschusses in Betreff der Durchführung der die Convertirung der krainischen Grundentlastungsschuld in das neue Landesanlehen betreffenden Beschlüsse.
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Kranken-, Irren-, Gebär- und Findelhausfonds für das Jahr 1889 (zur Beilage 22.).
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirkswundarztes Johann Bobek in Reifnitz um Erhöhung der Remuneration.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Waisenhausbauvereines in Gottschee um Subvention zur Fortsetzung des Waisenhausbaues.
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Ankauf der Münzensammlung des Pfarrers Franz Jarc in Reudegg.
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des pädagogischen Vereines in Gurkfeld um Subvention.
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des pädagogischen Vereines in Gurkfeld und der Lehrer der Bezirke Adelsberg, Krainburg, Vittai, Rudolfswert und Stein um Verbesserung der Lehrerbezüge.

14. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer:

- a) o § 8. «Šolstvo»;
- b) o § 10. «Osebne zadeve»;
- c) o § 11. «Splošne zadeve».

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

14. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichsausschusses über den Rechnungsbereich des Landesausschusses, und zwar:

- a) über § 8 «Unterrichtswesen»;
- b) über § 10 «Personalien»;
- c) über § 11 «Allgemeines».

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Potrujem sklepčnost zbornice in odvarjam sejo. Gospoda tajnika naprosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika V. deželno-zborske seje 25. septembra 1888.

1. Lesung des Protokolls der V. Landtags-sitzung vom 25. September 1888.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik V. seje v slovenskem jeziku. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der V. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Prosim, želi kdo gospodov kaj opomniti k ravno-kar zaslišanemu zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, potrjujem, da je zadnje seje zapisnik odobren.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Predsedstvu deželnega zbora so došla sledeča pisma:

Gospod baron Alfons Zois prosi za podaljšanje dopusta za 14 dni. Pisanje se glasi (bere — lieš):

«Hohes Landtagspräsidium!

Aus dem in meinem letzten Gesuche angeführten Grunde stelle ich hiemit die neuerliche Bitte:

Das hohe Landtagspräsidium wolle mir einen neuerlichen 14tägigen Urlaub ertheilen.

Seeboden, 23. September 1888.

Alfons Br. Zois.»

Predsedstvo nima pravice dovoljevati 14dnevnega dopusta, torej vprašam slavni zbor, ali je pripravljen dovoliti z današnjim dnem pričenshi gospodu poslancu baronu Alfonzu Zois-u 14dnevni dopust? Gospodje, kateri pritrdé, da se dovoli dopust, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dopust je dovoljen in s tem prošnja rešena.

Dalje predlaga gospod poslanec Murnik sledeči prošnji:

Stamcar Barbara, učiteljska udova, prosi podaljšanja pokojnine.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani prosi podpore v prosep kranjskega kmetijstva. (Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Jaz izročam sledeče prošnje:

Kupčevalci in oštirji v Planini prosijo, da bi odpadlo daljno pobiranje deželne naklade od spirita in žganja.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Kupčevalci in oštirji v Žužemberku prosijo, da bi odpadlo daljno pobiranje deželne naklade od spirita in žganja.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Kupčevalci in oštirji v Velikih Lasičah prosijo, da bi odpadlo daljno pobiranje deželne naklade od spirita in žganja.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Kupčevalci in oštirji v Dolenji Vasi pri Ribnici prosijo, da bi odpadlo daljno pobiranje deželne naklade od spirita in žganja.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Kupčevalci in oštirji v Mirni prosijo, da bi odpadlo daljno pobiranje deželne naklade od spirita in žganja.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Pajsar Josip, konservatorist na Dunaji, prosi podpore.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Ciril Koch, akademik upodobovalnih umetnosti na Dunaji prosi podaljšanja in zveksanja ustanove.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Progar Alois, Kunstakademiker in Wien, bittet um Verleihung eines Stipendiums.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Nadalje predlaga gospod poslanec Grasselli prošnjo Janeza Kosa v Ljubljani za podporo za obiskovanje konservatorija v Pragi v izobraževanje na goslih.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Končno predlaga gospod poslanec Pfeifer prošnjo posestnikov iz Vinice, okraja Črnomaljskega, da bi se oglasila gledé prostega kuhanja žganja iz tropinovca, sliv i. t. d. vlagala pri županstvu, ki bi jih potem izročilo c. kr. finančni straži.

K tej prošnji oglašil se je gospod poslanec Pfeifer za besedo.

Poslanec Pfeifer:

Ker zadeva ta prošnja važen del gospodarskega vprašanja, stavim predlog, da se prečita in na ta način pride v javnost.

Deželni glavar:

Prosim, ali je kaj ugovora zoper ravno slišani formalni predlog, da se peticija, katero sem ravnokar naznanil, tukaj prečita in tako pride v zapisnik današnje seje. (Ni ugovora. — Wird kein Widerspruch erhoben.) Ako ni ugovora, izrekam, da pritrjuje slavni zbor temu predlogu. Prosim gospoda tajnika, da prečita to prošnjo.

Tajnik Pfeifer

(bere — číšť):

«Veleslavni deželni zbor!»

Dozdaj je bila navada, da so posestniki vrtov in vinogradov vsako leto pri finančni straži v Črnomlju vlagali prošnje (oglasila) za prosto kuhanje žganja iz tropovca, sliv i. t. d., katero jim je za nekoliko litrov po velikosti vinogradov in sadnih vrtov tudi bilo dovoljeno.

Letos je bilo oklicano, da morajo dotične prošnje biti vložene do 15. septembra, kar se je tudi zgodilo. Toda ljudje imeli so zastoj pota, ker se njih prošnje, oziroma oglasila niso hotele sprejemati. Nek finančen stražnik je namreč rekel, da je za take prošnje, oziroma oglasila, še čas en celi mesec, kar je tudi res, ker § 43. dekreta dvorne kamore dné 23. septembra l. 1835. (zbirka političnih postav l. 1835., zvezek 63) določuje, da se morajo take prošnje vsako leto vložiti do 15. oktobra.

Ta finančni stražnik je pa dalje onim, ki so prinesli prošnje, tudi še omenil, da se bodo financarji odtegovali od doma, tako da bodo prosilci morali priti po dvakrat, trikrat, da celo po štirikrat v Črnomelj, pa še ne bodo nič opravili, češ, da se bodo ljudje na ta način odpravili.

Ker tako ravnanje ni le zlobna nagajivost, ampak napravlja dotičnim nepotrebna pota in nepotrebne troške, ker bi se dalje marsikateri lahko pripravil do tega, da bi kahal žganje, ne da bi imel dovoljenja za to, in bi vsled tega zapadel postavni kazni, se ponižno podpisani posestniki iz Vinice usojamo obrniti do veleslavnega deželnega zbora s preponižno prošnjo, da bi nam visokoisti blagoizvolil pomagati in pri c. kr. vladi izposlovati dovoljenje, da bi omenjene prošnje smeli izročevati županstvu v Vinici, katero bi jih potem uradnim potom do predpisanega obroka poslalo c. kr. finančni straži v Črnomelj.

V Vinici, 21. septembra 1888.

Peter Malič, župan	×	Mate Gerguraš
Josip Malič, svetovalec	×	Johan Medved
Juri König	×	Johan Benes
Miha Pavlešič	} podpisal	Ive Medved
Peter Flajnik		Janez Kajin
Mate Moravec		Jakob Malešič
Jure Šumič		Miko Satovšek
Janko Starašinič		Čemuss
Jure Benetič		Josef Burdneschizh
Mate Stegne		Johan Moravec
Mate Bajin		Mate Stefanič

Andrej Balkovec	Peter Balkovec	
Helena Flajnik	Jože Starašinič	} po meni Balkovec
Miko Vilkorič	Peter Žunic	
Ive Maravec	Marko Žunic	
Jure Bozič	Mate Radovič	
Jože Greguraš	Mate Starašinič	
Jože Ostronič	Peter Starašinič	
Michael Stegne	Juri Šutej,	posestnik
×	Juri Premru	»
×	Johan Mravinc	»
×	Juri Kobe	»
×	Franc Malič	»
Miko Trempuš	×	Ivan Kobe
Jure Zulibek	×	Ivan Mihelič
×	Juri Šumič	
×	Peter Bolkovec	
Josef Perko		
Jure Benetič	} po meni	Jurij Perko
Janko Vlahovič		Josip Marko Spelič
Ivan Cessnik	} Malič	Mihael Ostronič
Ive Šustar		Jurij Ostronič
Marko Spelič	} po meni	Mate Rogina
Ive Bolkovec		Jernej Gloč
Jure Perko		Ivan Koste
Jure Spelič		×
		Iv. Stegne po meni Koste.

Deželni glavar:

Formalno predlagam, da se ta prošnja izroči upravnemu odseku, ako ni nasprotnega predloga. Ker ni nasprotnega predloga, se torej prošnja izroči upravnemu odseku.

3. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora o statutu in programu za deželno vinarsko, sadjarsko in poljedelsko šolo na Grmu.
3. Beilage 39. Bericht des Landesausschusses betreffend das Statut und Programm der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden.

(Izroča se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Deželni glavar:

Točka 4. dnevnega reda pride po točki 7. v obravnavanje.

5. Priloga 47. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt zakonu, kateri prenareja § 2. zakona dné 18. decembra 1874. l., dež. zak. št. 1 l. 1875., o uredbi doneskov od zapuščin k normalno-šolskemu zakladu.

5. Beilage 47. Bericht des Landesauschusses mit Vorlage eines Gesetzentwurfes, womit der § 2 des Gesetzes vom 18. December 1874, L. G. B. Nr. 1 de 1875, betreffend die Regelung der Normalschulfondsbeiträge von Verlassenschaften abgeändert wird.

(Izroča se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 48. Poročilo deželnega odbora o tem, da se v deželni prisilni delalnici v Ljubljani ustanovi služba duhovnika.

6. Beilage 48. Bericht des Landesauschusses betreffend die Creirung eines Seelsorgers an der Landeszwangsarbeitsanstalt in Laibach.

(Izroča se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 49. Poročilo deželnega odbora o izvršitvi sklepov zadevajajočih konvertovanje kranjskega zemljiško-odveznega dolga v novo deželno posojilo.

7. Beilage 49. Bericht des Landesauschusses in Betreff der Durchführung der die Convertirung der krainischen Grundentlastungsschuld in das neue Landesanlehen betreffenden Beschlüsse.

Deželni glavar:

O prilogi 49. moram omeniti, da se bode razdelila šele med sejo. Prosim slavni zbor, ali kdo ugovarja, da se prvo čitanje te priloge precej reši, akoravno še do sedaj ni razdeljena gospodom poslancem? (Ni ugovora. — Es wird kein Widerspruch erhoben.) Ker ni ugovora, sodim, da slavni zbor temu pritrdi, da preidemo precej v prvo branje priloge 49. Predlagam, da se to poročilo izroči finančnemu odseku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj preidemo k predmetu, ki je na dnevnem redu kot točka četrta.

4. Priloga 46. Poročilo upravnega odseka o statutu za cesarja Franc Jožefa I. deželne hiralske ustanove (k prilogi 29).

4. Beilage 46. Bericht des Verwaltungsausschusses über das Statut der Kaiser Franz Josef I. Landes-Siechenstipendien (zur Beilage 29).

Poročevalec ces. svètnik Murnik:

Visoki deželni zbor! Upravni odsek se je posvetoval o deželnega odbora poročilu, izročnem mu dné 13. septembra 1888, o deželnih ustanovah za hiralce, katere so ustanovljene v proslavo 40letnega vladanja Njega Veličanstva cesarja Franc Josipa I. in o statutu ustanov, temu poročilu pridejanem. Po daljni razpravi je odsek pre naredil statut in ga predlaga visokemu deželnemu zboru z opomnjo, da bode pre naredbe poročevalec ustmeno utemeljeval.

Nasvetuje pa:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Statut o cesarja Franc Josipa I. deželnih ustanovah za hiralce na Kranjskem se potrjuje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da občinam naznani statut in ustanovitev ustanov.

3.) Deželnemu odboru je skrbeti, da se podelitev ustanov primerno razglašala.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Das Statut betreffend die Kaiser Franz Josef I. Landes-Siechenstiftungen in Krain wird bestätigt.

2.) Der Landesauschuss wird beauftragt, die Gemeinden von dem Insebletreten dieser Stiftungen unter Mittheilung des Statutes zu verständigen.

3.) Der Landesauschuss hat für eine angemessene Verlautbarung der verliehenen Stiftungen zu sorgen.

Glavna prememba mislim je ta, da se je iz priloge 29. vzelo prav za prav v uvod k temu statutu to, kar je v prilogi 29. naznanjeno pod § 1. Ta prememba se je zdela umestna zaradi tega, ker prav za prav to ni nobena določba statuta, ampak le razlog, na katerega podlagi so se ustanovile te ustanove in na katerega podlagi se statut izdaja. Vsled tega se tudi število poznejših paragrafov povsod za eno zniža, tako da namestu sedem, šteje statut sedaj le šest paragrafov.

V uvodu se nič bistvenega ni spremenilo, in sicer zaradi tega ne, ker se uvod naslanja na sklep slavnega zbora lanske sesije. § 2. je sedaj § 1., in v tem se ni bistvenega nič spremenilo. § 3. je sedaj § 2., v tem se je le nekoliko spremenilo, ker je bolj rečeno po mislih odseka, če se pravi: »do teh ustanov imajo pravico« nego »do užitka teh ustanov imajo pravico«, kar se preveč nemškega teksta drži. § 3. nema bistvene spremembe. V § 4. so se le številke, ki so bile prej tiskane, spremenile. V § 5. se je le pre naredilo bistveno to, da se je zbrisalo: »občinsko predstojništvo« ter vzelo za ti besedi »županstvo«, in v nemškem tekstu se je »Gemeindevorsteherung« spremenilo v »Gemeindevorstand«, da se rabi izraz, primeren občinskemu redu, ter da se je pristavilo »ali zavodom«, ker je mogoče, da je kak hiralce v zavod oddan, ali da ima občina sama tak zavod, in zaradi tega se je ta pre naredba umestna zdela.

Prosim torej, naj se preide o tem poročilu v debato.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, preidemo v nadrobno razpravo, in prosim gospoda poročevalca, da prečita, kako naj se zdaj glasi statut.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Mislím, da bi se le paragrafi brali. § 1. se glasi: (Bere § 1. iz priloge 46., ki obvelja brez debate. — Liest § 1 aus Beilage 46, welcher ohne Debatte angenommen wird.) § 2 se glasi: (Bere § 2. iz priloge 46. — Liest § 2 aus Beilage 46).

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Ich bitte ums Wort! Ich möchte mir nur erlauben, vom Herrn Berichterstatter eine Auskunft zu erbitten, wie nämlich im § 2 der Passus: «... welche in der betreffenden Zeit durch die Armenversorgung verhältnismäßig am schwersten belastet sind», zu verstehen sei. Wenn darüber im Ausschusse eine bestimmte Beschlusfassung stattgefunden hat, so wird der Herr Berichterstatter ohne Zweifel in der Lage sein, mir über den Sinn dieser «betreffenden Zeit» Aufschluss zu geben. Sollte aber im Ausschusse eine Beschlusfassung diesbezüglich nicht stattgefunden haben, so ist es wünschenswert, daß die Frage hier aufgeklärt werde. Die Bestimmung, diejenigen Gemeinden sollen Anspruch auf die Stipendien haben, welche in der betreffenden Zeit am schwersten belastet sind, könnte zu sehr verschiedener Auffassung Anlaß geben. Es gibt eine «betreffende Zeit» der Gegenwart, der Vergangenheit, aber auch der Zukunft. Wenn also vielleicht einzelne Gemeinden in der nächsten Zukunft, jagen wir vom 2. December dieses Jahres an bis 2. December des nächsten Jahres, die größten Leistungen in Bezug auf Armenversorgung haben werden, so würde ihnen ein Recht zustehen, auf die Stiftungen Anspruch zu erheben. Wie aber werden sie den Beweis erbringen können, daß sie in der Zukunft am schwersten belastet sein werden?

Ich bitte also den Herrn Berichterstatter, bevor ich in der Lage bin, einen Antrag zu stellen, mir den Sinn dieser Bestimmung des § 2 aufklären zu wollen.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Ta paragraf naslanja se na sklep deželnega zbora lanske sesije od 23. januarija 1888, kateri se skorej takó glasi, kakor ta paragraf, namreč (bere — liest): «Te ustanove oddaje deželni odbor občinam kranjske dežele, katere imajo v dotičnem času za oskrbo ubožcev najtežja bremena. — Die Stipendien werden vom Landesausschusse denjenigen Gemeinden zugewendet, welche zur betreffenden Zeit durch Versorgung ihrer Armen am schwersten betroffen sind.»

Ta paragraf je v tesni zvezi s § 3., in je po mojem mnenji, če se ta dva paragrafa vzameta skupaj, na vprašanje, katero je stavil prečastiti poslanec gospod baron Schwegel, tudi odgovorjeno. Misliło se je v odseku takó: prosilo se bode proti koncu leta, in ustanove bodo se takrat oddajale, in vsaka občina bode morala dokazati troške, katere ima za uboge

faktično leto nazaj, naprej tega ne more tako natančno dokazati. Ob enem pa mora povedati, da za prihodnje leto proračuni toliko in toliko za te troške, ker ni pričakovati, da bodo ti ubožci i. t. d. ozdraveli. Z ozirom na to, bodo morale občine dokazati, koliko troškov so imele pretečeno leto in koliko so za prihodnje proračunale. Tako smo si v odseku tolmačili to doščbo, katera pa se ni mogla drugače narediti, kakor je.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Nach diesen Ausführungen möchte ich mir doch erlauben, die Frage in Anregung zu bringen, ob sich nicht im § 2 für die Bestimmung der Zeitperiode, hinsichtlich welcher die Gemeinden den Beweis zu führen haben, am schwersten belastet gewesen zu sein, eine ganz concrete Fassung finden ließe, was mir umso wünschenswerter erscheint, als die Redaction des Statutes ja doch als correcturbedürftig bezeichnet wurde. Thatsächlich ist es stilistisch besser und richtiger zu sagen: «Auf den Genuß dieser Stiftungen», als «auf diese Stiftungen», und wenn wir schon in diesem Punkte eine Correctur vornehmen, so möge auch für die gedachte weitere Bestimmung eine bessere Fassung gesucht werden, so daß dieser Absatz etwa folgendermaßen zu lauten hätte: «Auf den Genuß dieser Stiftungen haben jene Gemeinden des Landes Krain Anspruch, welche den Beweis erbringen, im verflossenen Jahre durch die Armenversorgung am schwersten belastet gewesen zu sein.» Meiner Auffassung nach ist doch nur ein Beweis für die Vergangenheit möglich, ein Beweis für die Zukunft aber unerbringlich. Es kann sich ja nach dem 2. December alles Mögliche ändern, es können einer Gemeinde am 5. December plötzlich 20 Arme zuwachsen, dann ist ja alles, was voraus berechnet wurde, mit einem Schlage umgestürzt. Wenn das Recht der Gemeinden genau bestimmt werden soll, wenn wir wollen, daß nur die am schwersten belasteten Gemeinden anspruchsberechtigt sind, dann müssen wir uns auf die Leistungen beziehen, welche im vergangenen Jahre wirklich stattgefunden haben. Um für die Zukunft allen Mißverständnissen und Beschwerden seitens der Gemeinden vorzubeugen, halte ich es für unbedingt wünschenswert, die mangelhafte Bestimmung durch eine zweckmäßige Aenderung zu ersetzen, und ich würde es dem Herrn Referenten selbst überlassen, diese Aenderung in Vorschlag zu bringen.

In erster Linie lege ich also dem Herrn Berichterstatter nahe, eine Correctur im Eingange des § 2, welcher meiner Ansicht nach zu lauten hätte: «Auf den Genuß dieser Stiftungen . . . » zu beantragen, und zweitens werde die Bestimmung: «welche in der betreffenden Zeit am schwersten belastet sind», dahin genauer präcisirt, daß der Beweis der Gemeinden sich auf das dem jeweiligen 2. December des Verleihungsjahres vorangegangene Jahr zu beschränken hätte.

Ich will keinen Antrag stellen, sondern stelle es ganz dem Ermessen des verehrten Herrn Referenten anheim, ob er diese Vorschläge in eine concrete Fassung bringen will.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Ravno o tem paragrafu se je vrsila v odseku živahna debata, in se je prejšnji paragraf tudi vsaj v

besedah nekoliko pre naredil, kar kaže primerjanje obeh predlogov. V tekstu deželnega odbora je izrečeno, kar je omenil častiti gospod predgovornik, in ravno pri tem paragrafu je od raznih gospodov članov upravnega odseka prememba bila nasvetovana, torej si na podlagi tega, kar so ti izražali, ne upam na svojo odgovornost predlagati kake premembe. Prosil bi pa, da bi se seja prekinola, da se odsek snide in pogovori.

Deželni glavar:

Meni se zdi, da je boljše, da slišimo prej še mnenje drugih gospodov in da se potem seja pretrga. Prosim torej gospode, ali še kdo želi govoriti k § 2.?

Poslanec Kersnik:

Izrekel bi ravno tako željo, da se seja prekine, ker se mi zdé opazke gospoda barona Schwegel-na dovelj važne in pomenljive, da bi o tem sklepal odsek.

Deželni glavar:

Odločiti se je slavnemu zboru sedaj o formalnem predlogu, da se seja za nekoliko minut pretrga po pasketu gospoda poročevalca. Prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — Angenommen.) Predlog je sprejet, in pretrgam sejo.

(Seja se pretrga ob 11. uri 5 minut in nadaljuje 15 minut po 11. uri. — Die Sitzung wird um 11 Uhr 5 Minuten unterbrochen und 15 Minuten nach 11 Uhr fortgesetzt.)

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Slavni zbor! Po soglasnem sklepu upravnega odseka bi se glasil § 2. sedaj tako-le (bere — liest):

§ 2.

«Do teh ustanov imajo pravico tiste občine dežele Kranjske, katere imajo za oskrbovanje ubožcev razmerno najtežja bremena.»

§ 2.

«Auf diese Stiftungen haben jene Gemeinden des Landes Krain Anspruch, welche durch die Armenversorgung verhältnismäßig am schwersten belastet sind.»

Izpustile so se besede «v dotičnem času» in v nemškem tekstu «in der betreffenden Zeit». Upravni odsek je bil mnenja, da bode deželni odbor, kateremu pristaja oddajati te ustanove, moral posebno gledati na tiste dokaze, katere bodo občine predložile ter dokazale, da so imele v tistem letu, katerega se bodo ustanove oddajale, najtežja bremena in da so te tudi v tistem času jako težke in se ni nadjati, da bi se precej nekoliko zmanjšale, z eno besedo, on se bode ozirati moral na vse razloge, in ko bode vse to natančno presodil, in dalje presodil, katera občina ima razmerno najtežja bremena, bode šele mogel oddajati ustanove tej ali oni občini.

Deželni glavar:

Torej pride v razpravo nova stilizacija § 2. po novem sklepu upravnega odseka. Želi kdo besedo? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, sklepam razgovor o tem paragrafu in preidemo k glasovanju. Prosim torej gospode, ki pritrdé § 2. v tej spremenjeni obliki, naj blagovolé obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.) § 2. je s to spremembo sprejet.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(Bere §§ 3 do 6 statuta iz priloge 46., ki obveljajo brez debate. — Liest die §§ 3 bis 6 des Statutes aus Beilage 46, welche ohne Debatte genehmigt werden.)

Predlagam, da se vrši precej tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga, da se pritrdi statutu tudi v tretjem branji, oziroma v celoti. Želi kdo besede k temu predlogu? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej prosim, naj blagovolijo gospodje, ki pritrdé ravnokar v drugem branji potrjenemu statutu, tudi v tretjem branji, ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Statut je v celoti sprejet in s tem rešen prvi predlog upravnega odseka, tiskan v prilogi 46.

Drugi predlog se glasi:

§ 2.

«Do teh ustanov imajo pravico tiste občine dežele Kranjske, katere imajo za oskrbovanje ubožcev razmerno najtežja bremena.»

§ 2.

«Auf diese Stiftungen haben jene Gemeinden des Landes Krain Anspruch, welche durch die Armenversorgung verhältnismäßig am schwersten belastet sind.»

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim torej gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — Angenommen.) Predlog je sprejet.

Preidemo k tretjemu predlogu, k temu se je oglasil za besedo gospod poslanec dr. Papež.

Poslanec dr. Papež:

Usojam si predlagati malo premembo, naj bi se namreč ta predlog glasil:

«Deželnemu odboru je skrbeti, da se primerno razglasa, katere ustanove se imajo podeliti in katere so se oddale.»

«Der Landesausschuss hat für eine angemessene Verlautbarung der zu verleihenden und der verliehenen Stiftungen zu sorgen.»

Razgovarjal sem se z gospodom poročevalcem samim, in tudi on je mojih misli, da je to utemeljeno, kajti vsakdo bode želel, da bi mu bilo znano po

javnosti, katere ustanove se bodo podelile, morda bodo ljudje pri tem še boljše zainteresirani, nego o razdelitvi ustanov.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Za svojo osebo se strinjam z gospodom poslancem dr. Papežem, ker se s tem predlogom bolj doseže, kar je upravni odsek mislil doseči.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Preidemo torej k glasovanju, in bomo najprej glasovali o predlogu gospoda dra. Papež-a, kateri se glasi (bere — liešt):

«Deželnemu odboru je skrbeti, da se primerno razglaša, katere ustanove se imajo podeliti in katere so se oddale.»

«Der Landesausschuß hat für eine angemessene Verlautbarung der zu verleihenden und der verliehenen Stiftungen zu sorgen.»

Poslanec Klun:

Mislim, da se vendar nemški tekst ne ujema povsem s slovenskim, in bi predlagal, da se zjednačita.

Deželni glavar:

Ali slavna zbornica pritrdi temu, da razpravo o premembi tretjega predloga zopet pričnemo? Gospodje, ki pritrdé temu, da se že sklenjena razprava o tem predlogu zopet prične, naj blagovolé ustati. (Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlogu se ni pritrnilo. Prosim torej gospode, ki pritrde nasvetu gospoda dra. Papeža, naj blagovolé ustatí. (Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je odklonjen, preidemo torej k glasovanju o odsekovem predlogu.

Poslanec Klun:

Omenjal bi, da je nemski tekst, kakor je tiskan, nepravilen, ter bi se moral v primeri s slovenskim tekstom glasiti:

«Der Landesausschuß hat die Verleihung dieser Stiftungen angemessen zu verlautbaren.»

Deželni glavar:

To je istina! Glasovali bomo torej glede nemškega teksta posebej. Prosim gospode, ki pritrdé slovenskemu tekstu predloga tretjega, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — *Angenommen*.) Slovenski tekst je sprejet, in sedaj pride nemški tekst, kakor ga predlaga gospod poslanec Klun, na glasovanje. Prosim gospode, ki mu pritrdé, naj blagovolé obsedeti. (Obvelja. — *Angenommen*.) Nemški tekst je sprejet v obliki, predlagani po gospodu poslancu Klunu.

S tem je rešena ta točka dnevnega reda. Preidemo k 8. točki, in prosim gospoda poročevalca finančnega odseka za poročilo.

8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu bolniškega, blazniškega porodniškega in najdeniškega zaklada za l. 1889. (k prilogi 22.).—

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Kranken-, Irren-, Gehör- und Findelhausfonds für das Jahr 1889 (zur Beilage 22).

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Slavni zbor! Finančni odsek je naredil pri proračunih teh zakladov tako neznatne spremembe, da se mu ni potrebno zdelo, predložiti visokemu zboru tiskanega poročila. Zaradi tega si bodem usojal o teh proračunih ustno poročati in pri dotičnih rubrikah, kjer se je kaj popravilo, utemeljevati uzroke, zakaj se je to zgodilo. Sicer pa prosim, da se mi dovoli, prečitati le končne svote, ker bi bilo čitanje vseh številčk preobširno in jih je finančni odsek tudi večjidel sprejel, kakor so tiskane v prilogi deželnega odbora.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Usojal si bodem torej prebrati končne svote pri proračunu bolniškega zaklada.

(Bere skupne svote naslova I. do VI., katere obveljajo brez debate. — Dieß die Hauptsummen der Rubriken I bis VI, welche ohne Debatte angenommen werden.)

Pri naslovu št. VII. se je nekaj spremenilo. V to subrubriko uvrstila se je svota 700 gld. za napravo desinfekcijskega aparata v Ljubljanski bolnici. Deželni odbor je namreč v naslov VII. nastavil 1700 gld. in sicer 1000 gld. za vzdrževanje poslopij in 700 gld. za nakup desinfekcijskega aparata. Da to ne spada v to rubriko, je jasno, ker pa je vendar tu nastavljena svota 700 gld., posvetoval se je finančni odsek o potrebi desinfekcijskega aparata in prišel do prepričanja, da nakup takega aparata za bolnico zaradi tega ni potreben, ker je aparat za 700 gld. premajhen, da bi zadostoval za bolnišnico, pride pa tudi v poštev, da se bode morda premestila bolnišnica, da se bode razpustila Poljanska podružnica in potem morda prenesel aparat, ki je sedaj tam nastavljen, v bolnišnico, ali pa se bode moralo skrbeti za nakup večjega aparata, ki bode zadostoval vsem potrebščinam. Iz tega ozira predlaga finančni odsek, da se skrič svota za vzdrževanje poslopij v rubriki VII. od 1700 gld. na 1000 gld., in da se zbriše onih 700 gld. za nakup desinfekcijskega aparata.

Torej predlagam, da se le znesek 1000 gld. sprejme pri rubriki VII.

(Obvelja — Angenommen.)

Pri rubriki VIII. ostane svota 11 gld. 48 kr.

(Obvelja — Angenommen.)

Pri rubriki IX. finančni odsek ni spremenil ničesar. Le v tekstu nasvetujem spremembo v podrubriki b, da se namreč tam ne reče le «zdravila — Medicamente», temveč «zdravila in obvezila — Medicamente und Verbindstoffe»; sicer ostane v rubriki IX. skupna svota 43.540 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Bere skupne svote naslova št. X—XIII. potrebsčine in skupne svote zaklade, katere obveljajo brez debate. — *Liest die Hauptsummen der Rubrik X—XIII des Erfordernisses und die Gesamtsummen der Bedeckung, welche ohne Debatte angenommen werden.*)

Skupna potrebsčina pri bolniškem zakladu znaša torej 59.661 gld. 49 kr., in v primeri s zakladdo v znesku 12.189 gld. 74 kr. kaže se primanjkljaj se 47.471 gld. 75 kr., kateri je pokriti iz deželnega zaklada.

Finančni odsek nasvetuje, da se odobri proračun bolniškega zaklada za l. 1889. s temi svotami.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Kar se tiče blazniškega zaklada, se pri potrebsčini v rubriki I. številke niso spremenile, le pri podrubriki a.) napravila se je mala korektura. Tu se mora namreč glasiti: «Plača in I. petletnica hišnega zdravnika» namestu «pomočnega zdravnika» in v nemškem tekstu «*des Hausarztes*» namestu «*des Assistenzarztes*», ker je visoki deželni zbor lansko leto dovolil domačemu zdravniku naslov hišnega zdravnika. O tem ni treba glasovati, prosim pa, da se potrdi skupna svota rubrike I. v znesku 1778 gld.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Potrebsčina v rubriki II. znaša 810 gld.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Pri rubriki III. se spremeni v tekstu beseda «pomočnega» v «hišnega», in nemški tekst se mora glasiti «*Emolumente des Hausarztes*» namestu «*Assistenzarztes*». Svota ostane nespremenjena z 51 gld.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

(Bere glavne svote naslova IV—VII., katere obveljajo brez debate. — *Liest die Hauptsummen der Rubriken IV—VII, welche ohne Debatte angenommen werden.*)

Pri rubriki VIII. napravila se je neka sprememba. Za pomnožitev inventara v blaznici na Studenci je namreč deželni odbor nastavljal v podrubriki 9. b. samo 500 gld. Ker je pa slavni zbor lanskega leta sklenil dozidati še dva poslopja, bode tudi treba pomnožiti inventar, in sicer postelje, stole, mize i. t. d. Ker je svota 500 gld. za ta namen veliko premajhna in se inventar iz stare blaznice ne bo mogel prenesti na Studenec, ker se bodo tam tudi bolniki nastanili, mislil je finančni odsek, da je potrebno zvišati to številko, da se bode pa shajalo z 1500 gld. za napravo potrebnega inventarja.

Finančni odsek torej predlaga, da se končna svota rubrike VIII. poviša za 1000 gld., torej da znaša 40.739 gld.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Pri rubriki IX. finančni odsek ni številke spre- menil; svota znaša 6.240 gld.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Usojam si pa v imenu finančnega odseka predlagati sprejem neke resolucije. V takozvani hiralnici se oskrbujejo hirajoči umobolni, katerih število znaša sedaj 36 in se bode to število skorej gotovo še zdajno povešalo, ker bodo v blaznici na Studenci vsi prostori napolnjeni, ko bodo nova poslopja gotova in se bode moralo, ker se ima stara blaznica izprazniti, tudi naprej oddajati umobolne v blaznico hiralnico. Tam

je treba plačevati za bolnika na dan po 45 kr., to se je pa zdelo finančnemu odseku preveč, ker so troški režije mnogo manjši, nego na Studenci in v stari blaznici. Torej stavlja finančni odsek predlog, naj se sprejme resolucija, v kateri se izreče nada, da bi se oskrbovalnina znižala na 40 kr. in da bi deželni odbor izposloval, da bi se tudi oskrbovalnina za hirajoče sploh, za katere plačujejo občine naravnost oskrbnistvu hiralnice sedaj po 50 kr. na dan, znižala na 40 kr.

Zatorej se usojam v imenu finančnega odseka pri tej rubriki staviti sledečo resolucijo:

«Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželni zbor naroča deželnemu odboru, da skuša znižati oskrbovalne troške za hirajoče umobolne v blaznici pri sv. Jožefu od sedanje oskrbovalnine 45 soldov na dan na 40 soldov, posebno z ozirom na to, ker se bode tekom leta 1889 število tam oskrbovanih hirajočih umobolnih skorej gotovo pomnožilo. Ob enem pa tudi naroča deželnemu odboru, da isto tudi izposluje pri oskrbnistvu hiralnice za one hiralce, kateri se tam oskrbujejo ob občinskih troških».

(Obvelja brez debate. — *Wird ohne Debatte angenommen.*)

V rubriki X. zvišala se je zaradi okroglega zneska v podrubriki a) svota 1069 gld. 99 kr. za 1 kr., torej na 1070 gld., in torej predlagam, da se v skupni svoti mesto 1709 gld. 99 kr. odobri znesek 1710 gld.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Pri rubriki XI. «Nove stavbe» nahajate nastavljenjo svoto 28.000 gld., katera se je že lanskega leta votirala. Da je v proračunu za l. 1888. bilo nastavljenih le 200 gld. To izvira iz tega, ker se je lanskega leta nameravalo v blaznici na Studenci zidati neko kopelj, vsa druga potrebsčina pa se je votirala iz deželnega zaklada; letos pa pride ta svota 28.000 gld. popolnoma opravičeno v proračun blazniškega zaklada. Zaradi tega se je ta svota nespremenjena sprejela od finančnega odseka. Tudi pri tej rubriki si bodem usojal staviti neko resolucijo.

Potrebne so namreč v blaznici na Studenci nekatere poprave, in sicer pobarvanje fačade na starem in novem poslopi; potem bode za ograjo dveh vrtov potrebna železna mreža, ki bode bolj ugajala, kakor sedanja lesena ograja; dalje se bode morala razširiti kopelj, ker bode število bolnikov od 100 narastlo na 180. Vse to bode stalo do 3000 gld. Finančni odsek se je prepričal, da posebnega kredita v ta namen deželnemu odboru ne bode treba, ker se bode pri kreditu, ki se je lanskega leta dovolil za novo zidanje, toliko prihranilo, da bode mogoče dovršiti tudi te potrebne naprave.

Zaradi tega stavljam pri tej rubriki v imenu finančnega odseka sledečo resolucijo:

«Slavni deželni zbor naj sklene:

Za razširjatev kopelj, za pobarvanje fačade na novih stavbah, kakor tudi fačade na že sedaj obstoječih hišah, dalje za napravo železnih mrež okoli vrtov pri oddelkih za nemirne, pooblaščuje se deželni odbor, da sme iz kredita 66.000 gld., katerega je lansko leto dovolil deželni zbor za nove stavbe, vporabiti v ta namen toliko, kolikor bode za te naprave potrebno».

(Resolucija in potrebsčina rubrike XI. obveljate brez debate. — Die Resolution und die Erfordernisrubrik XI werden ohne Debatte angenommen.)

Pri zakladi se ni v nobeni rubriki ničesar popravilo.

(Bere skupne svote zaklade, katere se odobré. — Liest die Hauptsummen der Bedeckung, welche angenommen werden.)

Finančni odsek nasvetuje, da se odobri proračun blazniškega zaklada za l. 1889. s potrebsčino 80.845 gld. 31 kr., s zakladdo 10.003 gld. 50 kr. in s primankljajem s 70.841 gld. 81 kr., kateri je pokriti iz deželnega zaklada.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Kar se tiče proračuna porodniškega zaklada, se ni ničesar spremenilo. Omenjati imam le, da se letos ne bode toliko izdalo za pomnožitev inventara, kakor lanskega leta, in da se je zaradi tega primankljej nekoliko znižal.

Sicer pa predlagam v imenu finančnega odseka, da se odobri proračun porodniškega zaklada za l. 1889. s potrebsčino 5038 gld. 05 kr., s zakladdo 990 gld. 60 kr. in s primankljajem 4047 gld. 45 kr., kateri je pokriti iz deželnega zaklada.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Pri najdeniskem zakladu znaša skupna potrebsčina 4208 gld. 74 kr., zaklada 298 gld. 20 kr.; kaže se torej primankljej v znesku 3910 gld. 54 kr.

Predlagam, naj se odobri tudi proračun najdeniškega zaklada s primankljajem v znesku 3910 gld. 54 kr., kateri je pokriti iz deželnega zaklada.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajnega ranocelnika Janeza Bobka v Ribnici za povečšanje nagrade.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirkswundarztes Johann Bobek in Reifnitz um Erhöhung der Remuneration.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Slavni zbor! Ranocelnik Janez Bobek v Ribnici prosi, da bi se mu zvišala remuneracija. V tej prošnji je navedenih mnogo vzrokov, posebno navaja, da služi že 39 let, da je dolgo časa imel le remuneracijo 150 gld., pozneje 220 gld. in šele od leta 1886. 300 gld.; vzroki, kateri so navedeni v prošnji za povišanje remuneracije, so res opravičeni, ali z ozirom na to, da se bodo plače zdravnikov na Kranjskem itak uravnale kmalu, da bodo potem plače zdravnikov na deželi zdato višje in bodo ranocelniki gotovo dosegli plačo 400 gld., sodil je finančni odsek, da ne kaže, prošilec že letos povišati remuneracijo. Omeniti moram še, da je prošnja te vrste prva, ki nam je došla v deželnem zboru.

Z ozirom na te pomisleke predlagam v imenu finančnega odseka:

«Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja ranocelnika Janeza Bobka v Ribnici, da bi se mu povišala dosedanja remuneracija, se z ozirom na predstoječo novo zdravstveno reorganizacijo odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.»

(Obvelja. — Angenommen.)

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji društva za zgradbo sirotišnice v Kočevji za podporo v namen nadaljevanja zgradbe sirotišnice.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Waisenhausbauvereines in Gottschee um Subvention zur Fortsetzung des Waisenhausbaues.

Poročevalec Klun:

Slavni zbor! V Ljubljani se je osnovalo društvo, čegar namen je, v spomin 40letnega vladanja našega presvitlega cesarja Franc Jožefa I. v Kočevji napraviti sirotišnico, in sicer izključno le za nemške otroke. V to sirotišnico bi se sprejemali nemški otroci iz Kočevskega okraja in nemški otroci iz kranjske dežele sploh, ter bi se tam podučevali v svojem materinem jeziku. To društvo je nakupilo za zidanje potrebni prostor, vse delo pa bode stalo po proračunu 60.000 goldinarjev. Delo se je že pričelo, ali za vse te troške dobilo je do sedaj to društvo, katero posebnega premoženja nima, od raznoterih dobrotnikov šele 12.000 goldinarjev. Troški 48.000 gld. ostanejo pa še nepokriti. Zato se je društvo obrnilo do slavnega deželnega zbora s prošnjo, da bi visoki zbor za zidanje sirotišnice dovolil primerno visoko podporo iz deželnega zaklada. V prošnji se omenja, da je sirotišnica za Kočevski okraj silno potrebna, da ljudje zaradi premajhnega zaslužka, katerega imajo doma, potujejo po tujih deželah, da zaradi tega ostajajo otroci doma brez nadzorstva, kjer jih je zelo veliko posebnega milovanja vrednih. To vse, kar navaja prošnja, je res, in želeti bi le bilo prav mnogo takih dobrodelnih naprav po vsi Kranjski. Ali na drugi strani je vender le finančni odsek, ki je iz teh ozirov deloma uslišal to prošnjo, mislil, da ne more dovoliti izdatne, ogromnim stroškom primerne podpore iz deželnega zaklada, ker se kaže iz proračuna, ki se je nam nedavno predložil, velik primankljej, tako, da se ne vemo, kako se bodo dohodki uravnali. Posebno utegne od naklade na žganje velika svota deželnih dohodkov za prihodnje odpasti. Iz teh vzrokov finančni odsek, akoravno bi bil rad pripravljen, podpirati dobrodelni namen z izdatnejšo svoto, vender ne more nasvetovati večje podpore nego znesek 300 gld.

V imenu finančnega odseka torej nasvetujem:

«Slavni deželni zbor naj sklene:

Društvu za zidanje sirotišnice v Kočevji se dovoli iz deželnega zaklada podpora 300 gld., ki naj se mu izplača, ko bode omenjeno poslopje spravljeno pod streho.

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov besede k ravnokar stavljenemu predlogu?

Abgeordneter Deschmann:

Es hat schon der Herr Berichterstatter erwähnt, wie wünschenswert es ist, daß humanitäre Anstalten in den einzelnen Landestheilen ins Leben gerufen werden und eine Decentralisation der in Laibach bestehenden Wohlthätigkeitsanstalten stattfinden. Es ist das auch der erste Fall, welcher im hohen Landtage vorkommt, daß uns aus einem armen Landestheile der Beschluß der dortigen maßgebenden Persönlichkeiten bekannt gegeben wird, zur Erbauung eines eigenen Waisenhauses schreiten zu wollen. Ich glaube daher, daß es angezeigt ist, ein solches Unternehmen mit einer reichlicheren Beitragsleistung zu bedenken, als sie vom Finanzausschusse beantragt wird. Ich erlaube mir, zur Begründung des Antrages, welchen zu stellen ich beabsichtige, darauf hinzuweisen, daß Gottschee, nämlich der Gerichtsbezirk Gottschee, in welchem der überwiegenden Mehrzahl nach Deutsche wohnen, den Waisenfond fast gar nicht in Anspruch nimmt. Seitdem der Landesauschuss die Verleihung der Stipendien an Waisenfinder des Landes vornimmt, ist bisher ein einziger Fall vorgekommen, daß ein Gottscheer Waisenkind mit einem Stipendium bedacht wurde. Es scheint in der dortigen Bevölkerung die Ansicht obzuwalten, daß der Unterricht in den bestehenden Waisenhäusern gerade hinsichtlich der deutschen Sprache nicht in erfprißlicher Weise erteilt werde. Durch das Entfallen von Competenten aus den deutschen Gegenden von Gottschee kommen die übrigen ärmeren Landestheile mit slovenischer Bevölkerung in eine günstigere Stellung, indem dem Landesauschusse für diese letzteren mehr Plätze zur Verfügung stehen. Ich mache darauf aufmerksam, daß die Bezirkshauptmannschaft Stein den Waisenfond in einem außerordentlichen Maße in Anspruch nimmt, daß fast alle vorhandenen Stipendien an dortige Waisenfinder verliehen werden könnten. Eine gewisse Billigkeit erheischt also schon, daß hinsichtlich der Beitragsleistung für das Waisenhaus in Gottschee über jenen Betrag hinausgegangen werde, welchen der Finanzausschuss in Vorschlag bringt. Es ist aber auch weiters zu erwägen, daß die Gründung dieses Waisenhauses im Zusammenhange stehe mit einem freudigen Ereignisse in unserem Allerhöchsten Kaiserhause, nämlich mit der Feier der bereits 40jährigen Regierungsdauer unseres allergnädigsten Monarchen. Es soll also das zu gründende Waisenhaus gewissermaßen ein bleibendes Denkmal dieser vom ganzen Lande mit großem Jubel gefeierten Epoche sein.

Aus allen diesen Gründen möchte ich mir daher erlauben, den Antrag wieder aufzunehmen, welchen ich bereits im Finanzausschusse zu stellen mir erlaubt habe, daß nämlich dem Comité für den Bau eines Waisenhauses in Gottschee ein Betrag von 1000 fl. aus Landesmitteln flüssig gemacht werde, wovon die erste Hälfte gleich bei Beginn, der Rest nach Vollendung des Baues auszufolgen wäre.

Ich habe wenig Hoffnung, daß mein Antrag angenommen werden wird, allein ich würde jedem Antrage auf eine höhere Beitragsleistung, welcher von einem anderen der Herren Abgeordneten in Vorschlag gebracht werden würde, sehr gerne zustimmen, weil mir der Betrag von 300 fl. für ein solches Unternehmen doch zu gering erscheint. Wir haben ja doch viel bedeutendere Subventionen für Zwecke gespendet, welche von geringerer Wichtigkeit waren und mit dem wohlthätigen Unternehmen, mit welchem wir es hier zu thun haben, in gar keinen Vergleich zu stellen sind.

Deželni glavar:

Gospod Deschmann stavlja predlog, da se za zgradbo sirotišnice v Kočevji dovoli podpora 1000 gld. iz deželnega zaklada.

Prosim gospode, ki podpirajo predlog, naj blagovolijo se vzdigniti. (Se podpira. — Wird unterstützt.)

Želi se kdo besede?

Poslanec Višnikar:

Slavni zbor! Oglasil sem se k besedi, da kratko podpiram predlog gospoda predgovornika Deschmanna. Čuli smo že iz ust gospoda poročevalca, da so troški za zgradbo sirotišnice v Kočevji proračunjeni na 60.000 gld. in da znaša pokritje le 12.000 gld., torej komaj petino cele potrebsčine. Priznavati moram, da so ti troški za razmere Kočevskega mesta in Kočevskega okraja sploh ogromni in žele ti bi bilo, da bi bili gospodje, kateri so stvar v roke vzeli, nekoliko skromnejše postopali in si preskrbeli potrebna sredstva, predno so pričeli zgradbo. Ker se je pa delo že pričelo in se je potrosilo mnogo denarja, ne kaže drugače, nego delo nadaljevati. Znano je, da je Kočevski okraj zelo ubožen in da ima več sirot, kakor jih more prenašati. Nekaj bogatašev je sicer, ali ti živé zunaj dežele. Ako se v Kočevji napravi dotični obče koristni zavod, to ne bode brez koristi za vso deželo. Mislim, da bi bilo le žele ti, da bi se tudi v drugih oddaljenih krajih naše dežele napravljali taki zavodi in da bi se ne vabili in oddajali vsi reveži v Ljubljano, kjer jih menda tako ne primanjkuje. Ako Kočevci želé svoje sirote pri sebi imeti, podpirajmo jih pri tem po svoji moči in ako je kje na mestu beseda »Svoji k svojim«, mislim, da je tu na mestu. Pospešujmo dobrodelni ta zavod, dežela s tem Ljubljani odteguje take sirote. Gotovo je, da vsak okraj svoje reveže in svoje sirote najbolj pozna in da se bode pri sprejemanji le na siromake v resnici potrebne oziral. Drugače je, ako se jih hoče odkrizati in jih dati v mesto. Pokažimo siromaškemu in oddaljenemu kraju, da imamo tudi mi na srei njihove težnje in njihovo bēdo in odpravimo predsodke in mržnje, katere tam morebiti gojé proti nam, s tem, da jim po svoji moči pomagamo. — Slednjič bi omenjal tudi še to: Kočevci nameravajo letos povodom 40letnice vladanja našega presvetlega cesarja ustanoviti to sirotišnico. Vsa dežela tekmuje v tem, kako bi dostojno in primernejše pokazala svojo udanost do presvetlega cesarja. Gospodje, namenili smo bili precejšno svoto

za slavnost, ki se je nameravala praznovati letos v Ljubljani, katere pa žalibog ne bode, kakor smo čuli v prvi seji zasedanja. Dajmo del te nepovoljno pritrjene svote za sirotišnico v Kočevji in ravnali bomo gotovo v intenciji našega presvetlega vladarja. Priporočam torej toplo predlog gospoda poslanca Deschmanna in prosim svoje tovariše, naj glasujejo zanj. Ker je pa mogoče, da predlog ne bi dobil večine in je finančni odsek predlagal prenizko svoto, nasvetujem za slučaj, da se predlog gospoda Deschmanna ne sprejme, da se podpora 300 gld., katero nasvetuje finančni odsek, zviša na 500 gld.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Pakiž.

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor! Dolžnost me veže, da se tudi jaz kot poslanec dotičnega Kočevskega okraja oglasim k besedi. Z veselim srcem sem poslušal prve obravnave, katere so se letos vsrile v namen ustanovitve tega koristnega zavoda za vzdrževanje siromakov v Kočevskem sodnem okraji. Podpiral bi predlog ne le, kakor smo ga čuli iz ust gospoda predgovornika, namreč da bi se dovolila slavnostnemu društvu podpora 500 gld. iz deželnega zaklada, tudi bi ne podpiral samo predloga gospoda deželnega poslanca Deschmanna, katerega nasvet je, da bi se svota zvišala na 1000 gld. Gospoda moja, čut imam do siromaštva, naglašal bi z veseljem potrebnost tudi še veliko večje svote, le da bi se ne nahajala v prosnji slavnostnega odbora nekaka pomanjkljivost, da je namreč dobrodejni namen sirotišnice nekako omejen v ozke meje, in sicer v narodnostnem obziru. Gospoda moja, bodite prepričani, da so meni razmere v Kočevskem okraji popolnoma dobro znane; bil sem tako rekoč v vsaki vasi, ne le samo po občinah, temveč skorej v vsaki posamezni hiši ali vsaj pred hišo, in imel sem priliko, narodnosti in okolščine, katere vladajo tam v tem obziru, dobro spoznavati. Žalibog nisem v prošnji našel ne besedice, da se bode ta zavod v Kočevskem sodnem okraji ustanovil za obe narodnosti. Toliko bolj pa moram naglašati, da, kolikor je Slovencev v sodnem okraji Kočevskem, še nikdar nisem slišal in videl, da bi bili Slovenci kedaj dali nasprotni stranki, nemškemu Kočevjarju, najmanjši povod do kake mrznje. Pohlevni so v vsaki stvari tako rekoč kakor jagnjeta, in to bodisi Beli Kranjci, bodisi drugi v tamošnjem okraji naseljeni Slovenci. Jako torej obžalujem, da ta odsek za slavnost v Kočevskem okraji se ni oziral na tamkaj od nekaj bivajoče deželane, med tem, ko ne vem ne ure, ne dneva, kedaj so se naselili Kočevjarji v onem okraji. Sicer pa na vsak način podpiram predlog gospoda deželnega poslanca Deschmanna, nadejajoč se, da bode slavni zbor sprejel njegov nasvet, da se podeli za zgradbo sirotišnice podpora 1000 gld. in potem nadejajoč se, da bode slavnostni odbor svoja pravila za ta zavod spremenil, da ne bode dobrodelni namen omejen le na nemško narodnost, ampak da

se razširi na obe, kajti sloga jači, nesloga tlači, in ako je Kočevski slavnostni odbor izrekel, da hoče ustreči željam našega presvetlega vladarja, moram poudarjati načelo našega presvetlega cesarja, ki se glasi: «*Viribus unitis!*» Združeni delujmo, to prav toplo priporočam vsem gospodom poslancem.

Poslanec Hren:

Z ozirom na to, da sta že moja neposrednja predgovornika podpirala s toplo besedo predlog gospoda poslanca Deschmanna, se mi ne zdi potrebno, posebej še zanj govoriti in le naglašam, da bodem za ta predlog glasoval s prepričanjem. Izdatna podpora, ta velikodušni čin, naj bode dokaz, da deželni zbor za vse svoje deželane skrbi v enaki meri, in da gledé narodnosti ne delamo razločkov. Priporočam torej predlog gospoda Deschmanna, in ko bi ta propal, prosim, da se sprejme vsaj nasvet čestitega gospoda poslanca Višnikarja.

Poročevalec Klun:

Nekaj besedi mi je vender le še spregovoriti in opomniti, da je gospod poslanec Deschmann, kakor je sam izrekel, že v finančnem odseku predlagal svoto 1000 gld. v podporo za zgradbo Kočevske sirotišnice. Za svojo osebo priznavam popolno, da je treba sirotišnice za Kočevski okraj, priznavam dalje siromaštvo, katero tam vlada in korist takih zavodov in bi za svojo osebo z veliko večjo radostjo glasoval za podporo 1000 gld. nego za 300 gld. A omenjal sem že, da je naš deželni zaklad v takem položaji, da moramo jako preudarjati gledé dovoljevanja podpor; zlasti poslanci, ki sedimo v finančnem odseku in tam deželne finance vsestransko pretresavamo, vemo, koliko smemo darovati za eno ali drugo stvar, da nazadnje ne pridemo v veliko zadrego, kako bomo vse te troške iz deželnega zaklada zamogli poravnati. Z ozirom na to v imenu finančnega odseka ne morem priporočati druge svote nego 300 gld., prepuščam pa gospodom, naj se izrečejo ali pritrdé večji ali manjši svoti.

Deželni glavar:

Preidemo do glasovanja in nameravam glasovanje tako uvrstiti, da bode vsak gospod poslanec lahko glasoval za vsako svoto. Pričnem z najvišjo svoto in prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda Deschmanna, da se dovoli 1000 gld., naj blagovolé ustat.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Sedaj pride na glasovanje predlog gospoda poslanca Višnikarja za podporo 500 gld. Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj blagovolé ustat.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ker je slavni zbor predlog gospoda Višnikarja sprejel, odpade glasovanje o nasvetu finančnega odseka.

S tem je rešena ta točka dnevnega reda. Preidemo k 11. točki in prosim gospoda poročevalca finančnega odseka za poročilo.

11. Ustno poročilo finančnega odseka o ponudbi Franc Jarca, župnika v Mirni, glede nakupa njegove zbirke denarjev za deželni muzej.

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend den Ankauf der Münzensammlung des Pfarrers Franz Jarc in Rendegg.

Poročevalec Šuklje:

Čast mi je poročati o ponudbi Mirnskega župnika Franca Jarca. Že lanskega leta, 27. decembra 1887, je poslal neko vlogo deželnemu zboru, s katero ponuja svojo zbirko starih denarjev, broječo 1500 komadov, deloma rimskih, deloma oglejskih in tržaških novcev, za 800 gld. Toda lani ni bilo dovolj časa, da bi se natančno pregledal priloženi katalog in primerjal, ali so dotični novci že zastopani v numismatični zbirki našega muzeja ali ne. Torej se ta ponudba v lanskem zasedanji ni obravnavala, temveč odstopila se je deželnemu odboru, kateri jo je letos predložil. Finančni odsek se je bavil s to ponudbo. Merodajno moralo je biti za finančni odsek mnenje onega strokovnjaka, kateremu je v prvi vrsti skrbeti za interese in za napredek našega muzeja. To je gospod deželni odbornik in muzealni kustos Deschmann. Ta je pa izjavil, da se velika večina novcev, ponujanih od lastnika gosпода župnika Jarca, nahaja že v muzealni zbirki, da bi torej šlo večinoma le za nekatere bolj ohranjene varijante, ter da cena 800 gld. v nobeni razmeri ni s koristjo, katero bi zbirka muzeja imela od tega nakupa.

Vsled tega je sklenil finančni odsek, priporočati slavnemu zboru, naj se ponudba ne sprejme, in v tem smislu imam čast staviti v odsekovem imenu predlog:

Slavni zbor naj sklene:

Ponudba Franc Jarca, župnika v Mirni, zadeva joča nakup njegove numismatične zbirke, se ne sprejme. (Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

S tem je rešena ta točka dnevnega reda. Preidemo k 12. točki in prosim gospoda poročevalca finančnega odseka za poročilo.

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji pedagoškega društva v Krškem.

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des pädagogischen Vereines in Gurktal um Subvention.

Poročevalec Šuklje:

Pedagoško društvo v Krškem je izročilo tudi letos, kakor lani, neko prošnjo za deželno podporo. Prošnji je priložen račun dohodkov in stroškov pedagoškega društva v Krškem od 30. junija 1887 do 23. julija 1888 in nadalje tudi proračun za bodoče leto 1889. Društvo stavlja prošnjo do deželnega zbora, da bi se primanjkljaj, kateri je razvideti iz priloženega računskega sklepa in proračuna, pokrili iz deželnega zaklada.

Kar se tiče primanjkljaja za lansko leto, videti je, da je imelo društvo stroškov 607 gld. 3 kr., dohodkov 387 gld. 11 kr., torej primanjkljaj v minulem letu znaša 219 gld. 92 kr.

Proračun pa nam kaže troške v znesku 600 gld., dohodke le v znesku 230 gld., primanjkljaja je torej 370 gld., in ako prištevamo nedostatek lanskega računskega sklepa 219 gld. 92 kr. nedostatku iz proračuna za bodoče leto, vidimo, da se glasi petit pedagoškega društva na to, naj bi se mu iz deželnega zaklada dovolila podpora 589 gld. 92 kr.

Kot poročevalec finančnega odseka nikakor ne morem priporočati te prošnje v ugodno rešitev. To bi bilo mogoče k večjemu tedaj, če bi deželni zbor po svojih organih, torej po deželnem odboru, kak vpliv imel na poslovanje, na upravo tega društva. Tako pa je prošnja — tega ne treba bolj široko razkladati — vsaj v tem zmislu in v tem obsegu gotovo neprimerna. Vender je sodil finančni odsek, da je namen pedagoškega društva hvalevreden in da tudi njegovo dosedanje delovanje zasluži priznanje in podporo. Pedagoško društvo bavi se s tem, da izdaja spise, zlasti strokovnjaškega, pedagoškega obsega. Opozarjam na vzgojeslovje in na ukoslovje, katere spise je to društvo že objavilo. Poleg tega pa je vodstvo pedagoškega društva tekom tega leta storilo nek izdaten napredek, namreč osnovalo je razstavo učil v Krškem. Kakor sem se prepričal po lastnem ogledu, in pritrdili mi bodo oni gospodje poslanci, katerim so dotične razmere osobno znane, je ta razstava res taka, da je na korist našemu šolstvu in zasluži priznanje naše. Videti je torej, da se je delokrog društva, kateremu smo lansko leto privolili 50 gld., ne samo ohranil, nego tudi razširil z napravo take razstave učil. Obžalujem le, da nimamo enake razstave že v deželnem središču v Ljubljani, kjer bi mnogo več učiteljev in tudi drugih, ki se zanimajo za šolo in njen napredek, imelo korist od nje.

Z ozirom na vse to in pri dokazanem slabem gmotnem stanju društva si usojam v imenu finančnega odseka nasvetovati:

Slavni zbor naj sklene:

Pedagogičnemu društvu v Krškem se dovoli podpora 150 gld. za l. 1889. iz deželnega zaklada.
(Obvelja. — Angenommen.)

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji pedagogičnega društva v Krškem in učiteljev okraja Postojnskega, Kranjskega, Litijskega, Novomeškega in Kamniškega za zboljšanje učiteljskih dohodkov.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des pädagogischen Vereines in Gurkfeld und der Lehrer der Bezirke Adelsberg, Krainburg, Littai, Rudolfswert und Stein um Aufbesserung der Lehrerbezüge.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Slavni zbor! Že več let sem se oglašajo vsako leto učitelji s prošnjami do slavnega zbora, da bi jim plače povišal. Slavnemu zboru je znano, da so učiteljske plače urejene z zakonom z l. 1879, ki se je pozneje pa spremenil, kakor bodem še omenil. Ta zakon ustanavlja 4 vrst učiteljskih plač po 400, 450, 500 in 600 gld. Učitelji se ves čas pritožujejo, da so plače prenizke in da ne morejo z njimi shajati, in tako so tudi letos predložili svoje prošnje, in sicer učitelji Kranjskega, Postojnskega in Litijskega okraja enako glaseče se prošnje, v katerih poudarjajo važnost učiteljskega stanu za vsak narod, katero važnost gotovo tudi mi priznamo ter smo priznali s tem, da smo l. 1873. že urejevali šolstvo na Kranjskem. Učitelji v prošnjah poudarjajo, da so slabeje plačani kakor v drugih deželah, zlasti kažejo na Koroško, kjer so učiteljem povišane bile plače zadnje leto, zato prosijo, naj bi deželni zbor v spomin 40letnega vladanja našega presvetlega cesarja si s tem postavil na šolskem polji najlepši spomenik ter s tem pomagal učiteljem, ki si bodo prizadevali vzgojevati versko-nravne značaje, skrbne gospodinje, pridne gospodarje in udane podložnike.

Prošnja pedagogičnega društva v Krškem sega nekako dalje. Društvo namreč še nadalje prosi, da bi se učiteljem razen povišanja plač na 700, 600, 540 in 480 gld. tudi petletnice dovolile, odmerjene z 10% dotične plače. Učitelji Litijskega okraja še dodajo, da Kranjsko najmenj izdava za šolstvo, torej bi jim lahko povišali plače. Isto naglašajo pedagogično društvo in z njim vsi učitelji Krškega okraja.

Učitelji Kamniškega okraja priznavajo, da deželne gmotne razmere niso dobre, ker je pa dežela veliko pridobila z konvertovanjem zemljiško-odveznega dolga, bi se jim sedaj lahko plače povišale.

V vseh prošnjah se torej poudarja, da so plače prenizke ter bi se lahko zvišale. Tudi jaz za svojo osebo in drugi gospodje poslanci smo uverjeni, da se

bode moralo kaj storiti za učiteljski stan; usojam si pa napraviti nasproti prošnjam nekaj opazek.

Učitelji naglašajo, da so plače po drugih deželah višje nego na Kranjskem. To ni tako. Na Kranjskem so bile urejene l. 1879. kakor v drugih deželah. Na Českem nahajamo ravno tako najnižje učiteljske službe s plačo 400 gld., ravno tako v Galiciji in na Goriškem. Na Moravskem znaša najnižja plača 500, najvišja pa 600 gld. Nižje Avstrijsko, Gorenje Avstrijsko in Štajersko pa delajo razloček med vsemi drugimi deželami, to so pa tudi imovite dežele, zarad tega plačujejo po 700, 600, 500 gld. Šlezija, ki je gotovo bogatejša od Kranjske, daje le 600, 500, 400 in 300 gld., torej še eno stopinjo niže, kakor imamo mi. Učiteljstvo je torej na Kranjskem primeroma tako plačano, kakor po drugih avstrijskih deželah.

Gospodje učitelji se sklicujejo na Koroško, kjer so se lanskega leta povišale plače, tako da imajo tam zdaj razrede po 700, 600, 540 in 480 gld., naš najvišji razred pa znaša 600 gld., — 700 gld. imamo le v Ljubljani. To je res povišek, ampak prošnja pedagogičnega društva zamolči, da ni najnižja služba na Koroškem plačana s 480 gld., ampak da imajo na Koroškem podučitelje in da imajo učiteljice tam le 80% prave plače, tako da dobiva 130 podučiteljev le po 360 gld. letne plače, 40 učiteljic pa po 300 do 380 gld. V višjih stopinjah so torej tam učiteljske plače boljše, kakor pri nas, zato pa imajo neko najnižjo stopinjo, katere pri nas ni, podučitelje. 30% vseh učiteljskih mest na Koroškem je torej z menj kot 400 gld. plačanih in 30 učiteljic med temi z le 300 gld. letne plače. Torej ne bi kazalo, v tem slediti koroškemu zboru, ker bi ne bilo umestno, da bi na novo se oživele podučiteljske službe. Opozarjal bi tudi na to, da od l. 1873. sem niso ostale učiteljske plače enake, kakor so bile takrat urejene. Z zakonom z dné 9. marca 1879 so bile ustanovljene plače s 600, 500, 450 in 400 gld. na leto in odpravile so se nižje plačane podučiteljske službe. Leta 1875. je deželni zbor sklenil, da imajo učiteljice isto plačo kakor učitelji, torej smo tudi to vrsto nižjih plač vže odpravili. S tem pa se deželni zbor ni zadovoljil; 9. oktobra 1883 l. je sklenil, dati vsem učiteljem na enorazrednicah opravilno doklado 30 gld. na leto, kar znaša v proračunu 6000 gld. na leto.

Deželni zbor je torej zmirom kazal, da mu je za zboljšanje gmotnih razmer učiteljev, in zboljšal je plače, kar se je dalo. Kako je to vplivalo na deželne finance, kažejo nekatere številke, katere sem povzel iz prejsnjih let. Leta 1875. je dežela normalno-šolskemu zakladu doplačala 27621 gld.; leta 1876., ko je bila prva organizacija, bilo je deželi doplačati že 115.258 gld. Ta svota je vedno rastla in znašala l. 1880. 178.575 gld. Proračun za l. 1889. pa kaže svoto 261.888 gld., katere mora dežela plačati za šolstvo, torej smo poskočili v teku 10 let za več kot 120%, in ako priračunamo temu znesku še donesek pokojninskemu zakladu, ki znaša 11.262 gld., plačuje dežela za ljudsko šolstvo 273.150 gld., ali 19% deželne priklade na vse davke. Deželi kranjski se torej ne more očitati, da ne stori toliko za učiteljstvo, kakor bi morala storiti.

Vzlic vsem tem številkam pa sam priznavam, da bode treba enkrat — in mislim v najkrajšem času — kaj storiti za učiteljstvo, kajti potrebe naraščajo za vsako rodbino, posebno pri omikancih, leto za letom. Še celo na kmetih vidimo, da takozvane kulturne potrebe silno naraščajo. Kaj hočemo reči od moža, ki ne more živeti prosto kakor v kmetski hiši, ampak se mora gledé obleke malo bolj preskrbeti, pa tudi za vzgojo svojih otrok skrbeti, kolikor mogoče. Največji troški v rodbini itak niso za hrano, ki je sedaj bolj po ceni ali vsaj ni dražja, kakor je bila pred 10 leti, kajti znano je, da so vsi pridelki, katere imajo kmetje na prodaj, cenejši, kakor nekdanj. Ko bi šlo le za kruh in hrano, iz tega razloga ne bi bilo treba povišati plač, pa druge potrebe naraščajo, in ravno na to se mora ozirati pri vsakem stanu, posebno pa pri omikanih stanovih, k katerim spada učiteljski stan. Z ozirom na to, da s 400—500 gld. na leto ne more učiteljska rodbina shajati, mislim, da bode moral deželni zbor kaj storiti. Da bi pa že v tej sesiji definitivno storili kak sklep, tega si finančni odsek ne upa nasvetovati. Treba bode natančnejši studij, dogovora z deželnim šolskim svetom, in razun tega se vriva še drug pomislek, namreč zavoljo dohodkov, katere je dosedaj imela dežela iz naklade na žganje. Jako se je bati, da ta donesek ne bode več tako obilen, kakor je bil doslej, torej bomo zopet primorani, ako ne bomo morali deželnega deficita pokriti iz te naklade, povišati deželne naklade. Treba pa je pomisliti, da teh ne moremo tako zvišati, kakor bi bilo treba, da zdatno povišamo učiteljske plače. Finančni odsek ne misli, da bi se *pure et simple* odklonile prošnje za zmiraž, da bi se sklenil je, naj se izroče deželnemu odboru v pretres, in vsled tega nasvetujem v imenu odsekovem:

«Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnje učiteljev Kranjskega, Litijskega, Postojnskega, Novomeškega in Kamniškega okraja in pedagogičnega društva v Krškem se izroče deželnemu odboru z naročilom, da pretresuje v prošnjah navedene razloge za povišanje plač ter da v prihodnji sesiji predlaga svoje nasvete o taki uredbi učiteljskih plač, katero dopuščajo deželne finance.»

Nasvetujem slavnemu zboru, naj pritrduje temu nasvetu.

Deželni glavar:

Otvorjam debato. Za besedo se je oglasil gospod poslanec Šuklje.

Poslanec Šuklje:

Gospôda moja, ne bodem pobijal gospoda predgovornika, poročevalca finančnega odseka, zlasti ker sam sprevidim in priznavam, da je letos absolutno nemogoče ustrezati prošnji učiteljev. Ne sicer zgolj z ozirom na rastočo potrebsčino normalno-šolskega zaklada, dasiravno ta zvišek ne bi hotel in ne bi mogel za svojo osebo tako kontirati, kakor je to storil današnji gospod poročevalec. Če je on primerjal položaj normalno-šolskega zaklada pred 10 leti s sedanjim položajem, preziral je popolnoma, da se je faktično predruščil vsled tega, ker imamo sedaj v svojem

normalno-šolskem zakladu tudi potrebsčino za solstvo Ljubljanskega mesta, dočim pred 10 leti te skrbi nismo imeli. Priznavam pa, da šolska potrebsčina pri nas raste, in sicer rapidno raste. Če primerjamo potrebsčino normalno-šolskega zaklada za l. 1889. s proračunom za l. 1884, videli bomo, da se je, ako Ljubljano odštejemo, potrebsčina zvišala za celih 45.000 gld. ali za več nego 20%. Vender to naposled na me ne bi bilo toliko vplivalo. Glavna stvar pa je, da mi proračuna za deželni zaklad za l. 1889. dandanes niti ne poznamo, dasiravno imamo predlogo že v rokah. Nihče izmed nas ne vé, kakov bode finančni uspeh l. 1889, zlasti, ker nimamo nobene sodbe o tem, kak djanski uspeh bode vrgla naklada na žgane pijače, ali nam bode računati z veliko zgubo ali majhnim primanjkljajem. V očigled temu, da ne moremo presoditi, koliko priklade bode treba zahtevati, nihče ne bi stavil mogel predloga v smislu peticij že letos.

Tudi v tem oziru rad pritrjujem gospodu poročevalcu, da so pritožbe učiteljev, češ, da se jim na Kranjskem slabeje godi nego drugod, pretirane. Istina je, da imajo le v treh avstrijskih deželah, t. j. na Zgornje- in Spodnje Avstrijskem in Štajerskem boljše učiteljske plače kakor pri nas; na Češkem le deloma, v drugih deželah pa so plače še mnogo slabeje, na pr. v Bukovini, ki ni veliko siromašnejša nego naša. Bukovinski zakon izrecno določuje z 240 gld. na leto najmanjše učiteljske plače, ker imajo učitelji zadnje vrste le 300 gld., podučiteljem pa gre le 80% učiteljske plače, torej je bukovinski zakon tú izrecno določil nek *Existenz-Minimum*. Iz tega se razvidi, da je učiteljski stan na Kranjskem razmeroma še bolj situiran, nego po mnogih drugih deželah.

Tudi glede Koroškega sem tistega mnenja, kakor gospod poročevalec, namreč, da našim učiteljem koroški zakon ni toliko ugoden, kakor sami mislijo. Da bi prosilci poznali ves zakon, ne samo število plačilnih razredov, ako bi znali, da uživa dandanes tam še 130 podučiteljev le 360 gld. na leto in 23 podučiteljic le 300 gld., bi se morda premislili, preden stopijo pred deželni zbor z zahtevo, naj jim plače uredi po Koroškem zakonu, kar bi za mnoge učitelje celó slabeje bilo.

Vender bi trdil, da se ne smemo v tem oziru preveč ozirati na vzgled drugih dežel in da bode treba nekaj ukreniti v tej zadevi. Relativno so naši učitelji morda še precej dobro dotirani, absolutno pa je njih plača prenizka. Kaj zahtevamo dandanes od učitelja? šola naj se vsaj 12 let, napreduje naj tudi kasneje, mi mu tudi ne moremo braniti, da se oženi, dalje hočemo od njega, da dostojno postopa, stanu primerno, in zakon mu damo v roke in zahtevamo, da ga natančno pozna, zakon z dne 14. maja 1869, ki v § 55. trdi: «Najmanjši (minimalni) prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina na nižje iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji, ne primorani truditi se s postranskimi deli, lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živeti primerno okolnostim dotičnega kraja», in sedaj vprašam, kako je učitelj v stanu vse to storiti, ako ima na leto le 400 gld. in

nič več, posebno starejši učitelji, kateri imajo rodbino, pa nobenega naturalnega stanovanja ne?! To je na vsak način tak položaj, da bomo primorani, resno baviti se z zboljšanjem učiteljskih plač.

Ne bodem se torej protivil nasvetu finančnega odseka, le za svoj del bi deželnemu odboru, kateremu se bode baviti s tem nalogom, ki bode pretresoval načrt organizacije učiteljskih plač za bodočnost, izročil nekoliko napotil.

Tisti zakon z dne 29. marca 1879. l., s katerim so se učiteljske plače zadnjič uredile, je nezadosten v marsikaterem oziru, in želel bi, da deželni odbor s kakim večjim zakonom stopi pred nas, zlasti da odpravi birokratične ozire v tako imenovani Vesteneck-ovi noveli (klici na levi — Rufe linfs: Dobro!), vsaj pa naj predloži načrt zakona o ureditvi učiteljskih plač. Vesteneckova novela ima posebno napako, da je med najnižjim in najvišjim razredom premalo razpetine. Sedaj Vam pride mladi kandidat z 19—20 leti na deželo, prva služba njegova je 400 gld., marsikateri ima celo 450 gld., na tem mestu pa ostane potem skorej vse svoje žive dni, naj se trudi kakor se hoče, redkokdaj se mu posreči, pospeti se više, priti do 500 gld., celo do 600 gld.!! Ako torej organizirate učiteljske službe, glejte na to, da bode nekaj več latitudo, več razpetine med prvim in zadnjim plačilnim razredom. Najboljše bi bil vzgled Česke, kjer imajo učitelji po 400, 500, 600 in 700 gld. letne plače. Če bi odstotke tako razdelili, da bi bilo v kategoriji s 700 gld. 5%, v drugi kategoriji 10%, v tretji 45% in v najnižjem plačilnem razredu 40%, dobili bi tako razdelitev, vsled katere bi po sedanjem statusu učiteljskega osebja na deželi spadalo v prvi razred 24, v drugega 47, v tretji razred 212 in v četrti razred 188 učiteljev. Tukaj je treba poudarjati, da bi bilo v najnižji razred treba uvrstiti pred vsem vse provizorične učne moči, torej vse provizorične učitelje in učiteljice, in kar bi potem se spadalo v ta razred, pri tem bi trebalo ozirati se v kolikor toliko na učitelje in dosledno večinoma učiteljice postaviti v najnižji razred, ker le te imajo manjše potrebe kakor učitelji.

To so moji nazori, katere nasvetujem deželnemu odboru, kateremu bode nalog, natančneje baviti se s tem vprašanjem. Naj blagovoli uvaževati tudi te moje nasvete.

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor! Tudi v tej zadevi me nekakošna dolžnost veže, da spregovorim par besed. Deželna šolska postava, oziroma novela, če se ne motim dne 29ega marca 1879, je vso avtonomijo uničila, ker je uničila vpliv take imenovanih krajnih šolskih svetov. Postava velevala, naj v slučajih, da je kako mesto izpraznjeno, krajevni šolski svet sestavi terno ter jo predloži deželnemu šolskemu svetu. Žalibog, da ta večinoma ravno nasprotno misli in želi krajevnega šolskega sveta imenovanje zvrši. To, mislim, ni primerno zakonu. Pri peté se slučajih, da ima kaka občina slabega, nič vrednega učitelja — nočem nobene osebe žaliti, zaradi tega ne imenujem ne osebe, ne kraja, pa dogajajo se taki slučajih — vsled preiskave se premesti učitelj in

na njegovo mesto pride drug, ne da bi se zaslišalo prej mnenje krajevnega šolskega sveta, ampak kar na vrat na nos pride drug učitelj, morda še slabiji, kakor je bil prvi. Kdo trpi vsled tega? Šolstvo, dotična občina in končno se še pohujšanje daje. Zaradi tega tudi krajevni šolski svet nobene avtoritete nima; mnogokrat se sliši: saj nema družega opravka nego pometati šolske sobe, kuriti šolske peči, popravljati šolskega poslopja strehe in druge take malenkosti. Res, prav ozek delokrog to, davkoplačevalec pa je venderle, ker vsak ud krajevnega šolskega sveta je ob enem tudi davkoplačevalec.

Zaradi tega bi priporočal, naj bi deželni odbor, ko se bode bavil s preuredbo šolske postave, jo tudi v tem oziru dobro pregledal, kajli veliko poprav je treba.

Abgeordneter Deschmann:

Bezüglich der Petition der Lehrer um Gehaltserhöhung sind von allen Herren Vorrednern besonders finanzielle Gründe geltend gemacht worden, weshalb denselben nicht entprochen werden kann, nur der letzte Redner, der Herr Abgeordnete Pakiž, hat ausdrücklich betont, daß eine totale Aenderung des Volksschulgesetzes nothwendig wäre. Ich glaube aber, daß wir in dieser Angelegenheit auf einen wichtigen Umstand nicht vergessen dürfen, die große Gefahr nämlich, welche dem ganzen Schulwesen durch den Liechtenstein'schen Schulantrag droht. (Zivahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit.) Ja, meine Herren, wir müssen erst abwarten, wie sich die Dinge in der Zukunft noch gestalten werden, ob die Stellung der Lehrer in nächster Zeit nicht eine ganz andere werden wird. Vielleicht werden dann die Lehrer ganz andere Schmerzen dem hohen Landtage vorzubringen haben, von denen sie jetzt vielleicht noch keine Ahnung haben. Ich glaube also, daß es dermalen nicht an der Zeit ist, den Landesausschuß mit so weitgehenden Erhebungen zu betrauen, wie sie der Abgeordnete Suklje beantragt, bevor die vorerwähnte Angelegenheit nicht an maßgebender Stelle entschieden ist. Vorläufig droht den Lehrern ein ganz anderes Uebel, welches ihre Stellung ganz verändern würde; demnach halte ich es nicht für angemessen, daß wir uns jetzt mit der Frage der Erhöhung der Lehrergehälter befassen.

(Veselost. — Heiterkeit.)

Poročevalec dr. Vošnjak:

Gospod profesor Suklje je podpiral predlog finančnega odseka, torej bi proti njemu le to izrekel, da bode deželni odbor načrt, katerega je on razvijal, gotovo uvaževal, vender je treba še premisliti, ali naj bi se plače urejale, kakor on nasvetuje, ali po drugem načelu.

Kar zadene gospoda Pakiža, ki je ostro govoril proti deželnemu šolskemu svetu, moram kot ud tega sveta ugovarjati, da njegovi napadi niso opravičeni. Deželni šolski svet se vselej ozira na predloge krajevnih šolskih svetov, potrdil je mnogokrat predlog krajevnega šolskega sveta, ako se je tudi razločil od nasveta okrajnega šolskega sveta, ker je uvaževal, da mora učitelj živeti v občini, s katero bo laže shajal, ako ni bil

imenovan proti volji občanov. Najbrže pa misli gospod Pakiž na slučaje, ko se učitelji premesčajo iz službenih ozirov. To se včasih zgodi in sicer brez razpisa dotične službe. Mogoče, da je potem kakšna občina nezadovoljna, nekam pa moramo dati takega učitelja, ki je obsojen, da mora biti prestavljen. Brez važnih uzrokov pa se to nikoli ne zgodi.

Proti gospodu Deschmannu pa bi omenil, da plače učiteljev niso v nobeni zvezi z Liechtensteinovim predlogom. Učitelji bodo zahtevali višje plače in dati jih bomo morali, ako spoznamo, da dosedanje plače niso dovelj visoke. Sicer pa se strinjam z njim, da sedaj ni umestno prenařajati deželni šolski zakon, ako se res kani državni zbor spremeniti deželni šolski zakon. Torej bi predlagal, naj se sprejme predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Preidemo k glasovanju. Prosim gospode, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Gospod poslanec Kersnik oglašil se je k besedi.

Poslanec Kersnik:

Ker utegne rešitev 14. točke, zadnje današnjega dnevnega reda, preveč časa zahtevati in se upravni odsek namerava ziti ob 3. uri popoldne in ker zborujemo že 3½ ure, mislim, da vstrežem vsem gospodom, ako predlagam, da se seja pretrga in končamo današnjo sejo.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

Torej je današnja seja sklenjena, in se bode zadnja točka današnjega dnevnega reda prenesla na prihodnjo sejo.

Naznaniti imam, da zboruje upravni odsek danes popoldne ob 3. uri; finančni odsek jutri popoldne ob 3. uri; in odsek za letno poročilo jutri popoldne ob 4. uri.

Za prihodnjo sejo določenjem soboto, 29. t. m., ob 10. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom: (Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Sklenem sejo.

Konec seje ob 1 uri 30 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 30 Minuten nachmittags.

